

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöavdelningen
miljoavdelningen@enkoping.se
0171- 62 50 00

Östra Märsöns
Tomtägareförening

Box 54
745 21 ENKÖPING

styrelsen@ostramarson.com
vatten@ostramarson.com

Miljö- och byggnadsnämndens delegationsbeslut M DB 2025-1773

Ärende: Dricksvattenkontroll övriga
Fastighetsbeteckning: Märsön 3:6
Verksamhetsutövare: Östra Märsöns Tomtägareförening
Organisationsnummer: 8170010741
Anläggningsnamn: ÖSTRA MÄRSÖNS TOMTÄGAREFÖRENING

Beslut om föreläggande att vidta åtgärder för att uppfylla kraven i dricksvattenföreskrifterna (LIVSFS 2022:12)

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att förelägga Östra Märsöns Tomtägareförening, (*verksamheten*) med organisationsnummer 8170010741 att:

1. Vidta åtgärder så att dricksvatten hos användaren är hälsosamt och rent och uppfyller gränsvärdet för kemiska parametern indikativ dos och indikator parametern turbiditet som anges i bilaga 1 i dricksvattenföreskrifterna.
2. Att programmet för driftkontroll ska innefatta övervakning parametern turbiditet vid vattenverket med en minimifrekvens om övervakning varje vecka.
3. Att till nämnden inkomma med en faroanalys och ett program för regelbundna undersökningar.

Besluts punkt 1 och 2 **ska vara åtgärdade senast 12 månader** efter att beslutet vunnit laga kraft. Punkt 3 **ska vara åtgärdad senast 1 månad** efter att beslutet vunnit laga kraft.

Beslutet tas med stöd av punkt H.4, i Miljö- och byggnadsnämndens delegationsordning.

Nästa steg

Ett föreläggande är ett krav från miljö- och byggnadsnämnden. Det betyder att ni måste rätta till brister för att följa lagen. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen kommer sedan att kontrollera att ni har gjort det som står i beslutet.

Motivering till beslut

Lagar och regler som ligger till grund för beslutet

I 22 § livsmedelslagen (2006:804) står det att en kontrollmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att lagen och de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen ska följas.

Vidare framgår följande av Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12) beslutade den 30 november 2022.

Av 2 § framgår att föreskrifterna gäller verksamhetsutövare som i genomsnitt producerar eller tillhandahåller minst 10 m³ dricksvatten per dygn eller försörjer minst 50 personer med dricksvatten.

Av 6 § framgår att dricksvatten ska vara hälsosamt och rent. Dricksvatten anses vara hälsosamt och rent om det:

1. inte innehåller mikroorganismer, parasiter och ämnen i sådant antal eller sådana halter att det utgör en potentiell risk för människors hälsa, och
2. uppfyller de gränsvärden som anges i bilaga 1.

Av 7 § framgår att de gränsvärden som anges i bilaga 1 ska iakttas för 2. för dricksvatten som tillhandahålls från en distributionsanläggning: vid den punkt i en fastighet eller en anläggning där det tappas ur kranar som normalt används för dricksvatten.

Av 11 § framgår att verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning ska identifiera och bedöma de faror som måste förebyggas, elimineras eller reduceras till en acceptabel nivå (faroanalys). Vid faroanalysen ska åtminstone de parametrar som förtecknas i bilaga 1 beaktas.

Av 12 § framgår att när faroanalysen enligt 11 § visar att det är nödvändigt, ska ett eller flera permanenta förfaranden grundade på HACCP-principerna i enlighet med artikel 5.2 b–f i förordning (EG) nr 852/2004 inrättas, genomföras och upprätthållas.

d) Att upprätta och genomföra effektiva förfaranden för att övervaka de kritiska styrpunkterna.

e) Att fastställa vilka korrigerande åtgärder som ska vidtas när övervakningen visar att en kritisk styrpunkt inte är under kontroll.

Av 17 § framgår att verksamhetsutövare som producerar dricksvatten ska ta fram ett skriftligt förslag till program för regelbundna undersökningar (undersökningsprogram) i enlighet med de parametrar och under sökningsfrekvenser som anges avseende utgående dricksvatten i bilaga 1 och **bilaga 3, avsnitt A** samt avsnitt B, tabell 1 och 2. Undersökningarna ska fördelas på ett sådant sätt att de är representativa för vattnets kvalitet under året.

Av 28 § framgår att om resultatet av en undersökning visar att det finns avvikelser från gränsvärde angivet i bilaga 1 ska verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning eller tank omedelbart utreda orsaken till avvikelsen, bedöma om avvikelsen innebär en risk för människors hälsa samt så snart som möjligt vidta de åtgärder som är nödvändiga för att komma till rätta

med avvikelser. Vid bedömningen av vilka åtgärder som behöver vidtas ska hänsyn tas till hur omfattande avvikelserna är och risken för människors hälsa.

Miljö- och byggnadsnämndens bedömning

Miljö- och byggnadsnämnden konstaterar att ert dricksvatten vid undersökningar av den kemiska parametern Indikativ dos och indikatorparametern turbiditet inte uppfyller det gränsvärde och indikatorparametervärde som anges i bilaga 1.

I dricksvattenföreskrifterna framgår det att dricksvatten ska vara hälsosamt och rent. I det här sammanhanget innebär begreppet hälsosamt att dricksvattnet inte orsakar sjukdom (ohälsa), medan begreppet rent innebär att dricksvattnet är acceptabelt rent estetiskt (lukt, färg och smak) och tekniskt (kalcium) när det når användaren. Bilaga 1 till LIVSFS 2022:12 innehåller kvalitetskrav i form av gränsvärden och indikatorparametrar. Om kvalitetskraven i bilaga 1 inte uppfylls ska verksamhetsutövaren göra en bedömning om dricksvattnet innebär en risk för människors hälsa och vad som orsakat avvikelserna. Verksamhetsutövaren ska därefter vidta nödvändiga åtgärder för att komma tillrätta med avvikelserna. När man avgör vilka åtgärder som krävs och hur snabbt de ska utföras ska hänsyn tas till omfattningen av avvikelserna och risken för människors hälsa vid användandet av dricksvattnet. Vid den kemiska undersökningen av ert dricksvatten har parametern indikativ dos fått utlåtandet gränsvärdet för indikativ dos är överskridet 0.15 mSv/år.

En radionuklid är en isotop som är radioaktiv. Stråldosen (den effektiva dosen) från intag av en radionuklid beror på en mängd omständigheter, till exempel vilken radionuklid det handlar om, halveringstid och aktivitet. Kemiska och biologiska egenskaper är också viktiga, exempelvis hur stor andel av den intagna mängden som absorberas i magen, vilka organ och vävnader som radionukliden transporteras till och hur länge den stannar i kroppen innan den utsöndras. Den effektiva dosen kan räknas om till risk för senare skador till exempel i form av cancer. Vidare beror den effektiva dosen på vilken sorts strålning som sänds ut. De radionuklider som förekommer i ert dricksvatten är i huvudsak naturligt förekommande radionuklider i sönderfallskedjorna från t.ex. Uran-234, Uran-238 och Radium 226 (se bifogat analysresultat indikativ dos). Dessa radionuklider har oftast en lång halveringstid och kan därför till viss del lagras i olika organ i kroppen, och bestråla dessa organ under en längre tid. Dricksvatten som inte är rent och hälsosamt ska inte tillhandahållas konsumenterna.

Ert vattenverk med tillhörande samfällighet försörjer ett flertal konsumenter. Sommartid handlar det om cirka 233 fastigheter, och vintertid cirka 100 fastigheter. Det innebär att många människor förväntar sig att riskerna med dricksvattnet förebyggs, elimineras, minskas och övervakas på ett effektivt sätt. Beredningen av vattnet ska ske så att det är hälsosamt och rent när det når konsumenterna. Konsumenterna och fastighetsägarna som använder dricksvattnet har goda skäl att förvänta sig att dricksvattnet uppfyller kraven i dricksvattenföreskrifterna. De har samtidigt ingen rimlig möjlighet att själva påverka dricksvattnets kvalitet.

Vi anser att den som producerar dricksvatten eller distribuerar dricksvatten till konsumenterna måste identifiera de faror som måste förebyggas, elimineras eller reduceras till en acceptabel nivå. Detta kallas för faroanalys. När faroanalysen visar att det är nödvändigt med kontrollåtgärder ska sådana vidtas. Åtgärderna kan till exempel vara att införa rutiner för allmänna hygienregler eller beredningssteg av råvattnet.

Med anledning av att parametrarna indikativ dos och turbiditet inte uppfyller bilaga 1 i dricksvattenföreskrifterna anser vi att ni behöver göra en bedömning som bygger på en helhetsbild av vattnets kvalitet vid er verksamhet, hur vattnet beretts innan det når hushållen, och risken för att människor får i sig vatten som inte producerats på ett säkert sätt enligt HACCP-principerna. Kritiska styrpunkter ska kontrolleras och övervakas, lämpligen med ett larm om det är nödvändigt.

Att följa HACCP-principerna innebär att man arbetar förebyggande och fokuserar på risker. Det är särskilt viktigt för dricksvatten, eftersom det produceras och levereras dygnet runt, utan avbrott. Till skillnad från andra livsmedel kan man inte återkalla dricksvatten om något går fel – det är redan ute i systemet.

En faroanalys ska upprättas i enlighet med HACCP-principerna. Ni kan läsa mer om HACCP på Livsmedelsverkets hemsida här:

<https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/livsmedelssakerhet-och-hygien/haccp>

Samt i utskickat dokument förslag till egenkontrollprogram med undersökningsprogram inkl. Faroanalys för små dricksvattenanläggningar

Bakgrund och iakttagelser

Den 14 november 2025 genomförde miljö och byggnadsnämnden en kontroll på plats vid ert vattenverk. Kontrollen omfattade även granskning av utförda analysresultat för åren 2024 och 2025. Analysresultat för brunnarna 2,3 och 4 visar på överskridna gränsvärden för alfaaktivitet. Brunn 1 klarade precis gränsvärdet då det visar 0.94 Bq/l. När ni utredde de höga alfaaktivitetsvärdena, och vidareundersökte den kemiska parametern indikativ dos den 31 juli 2024 hos användare, visade parametern indikativ dos 0.15 mSv/år. (Gränsvärdet för indikativ dos är 0.10 mSv.) Resultatet visar att Indikativ dos har överskridits. Att er verksamhet kommer att behöva vidta åtgärder för att uppfylla gränsvärdet meddelades på plats vid kontrollen och sedan i en kontrollrapport daterad 2025-11-27.

Att verksamheten behöver vidta åtgärder för att uppfylla indikatorparametern turbiditet har meddelats i kontrollrapport 2025-11-27. Då vi anser att parametern turbiditet ska uppfylla indikatorgränsvärdet i bilaga 1. Både för att dricksvatten ska vara estetiskt rent gällande aspekterna om att dricksvattnets lukt, färg och smak ska uppfyllas samt att kvalitetskraven för turbiditet enligt bilaga 1 om 1,5 FNU ska uppfyllas. Men framför allt för att en hög turbiditet och dess partiklar med grumlighet kan leda till att UV-desinfektionen inte fyller den funktion som det är tänkt då hög turbiditet i dricksvattnet kan innebära eller indikera närvaro av sjukdomsframkallande mikroorganismer och bakterier. Då UV filtret med dess desinficeringen ska avdöda skadliga och ohälsosamma mikroorganismer och bakterier så är det oerhört viktigt att indikatorparametern turbiditet är så låg som möjligt och under 1,5 FNU. Sjukdomsframkallande mikroorganismer och bakterier kan gömma sig och följa med bland partiklar av organiskt och oorganiskt material och skyddas från UV-desinfektionens intensitet.

En hög turbiditet i dricksvattnet kan bedömas som en kritisk styrpunkt i faroanalysen som ska kontrolleras och övervakas, lämpligen med ett larm eller en onlineövervakning dygnet runt. Då ert dricksvatten inte är ytvatten utan med största sannolikhet ytkontaminerat grundvatten anser vi att det inte finns fog för att ställa kravet om att

installera ett filter som är utrustat med ett larm som utlöses vid förhöjd turbiditet i råvattnet. Även om ett onlineövervakat turbiditetslarm kan vara den bästa och mest lämpliga driftsäkerhetsåtgärden.

I dricksvattenföreskrifterna framgår det att om verksamheter använder ytvatten och vattenverket är utrustat med filter för att avskilja turbiditet ska ett larm finnas som varnar vid förhöjd turbiditet i vattnet, det vill säga förhöjd grumlighet, se 9 §. Anläggningar som omfattas av storleksgränsen 10 m³/50 personer, som Östra Märsöns vattenverk gör, bör identifiera ett sådant filter som en CCP som övervakas med ett larm. Då det framgår på livsmedelsverkets webbsida, kontrollwiki, att även vattenverk som använder ytvattenpåverkat grundvatten och har filter som avskiljer turbiditet bör förses med turbiditetslarm. Det är dock inte helt klarlagt i dricksvattenföreskrifterna att ni omfattas av kravet att det ska finnas ett onlineövervakat turbiditetslarm. Därför föreläggs ni att i ert programmet för driftkontroll övervaka parametern turbiditet vid vattenverket med en minimifrekvens om övervakning varje vecka. Se sidan 21 i dricksvattenföreskrifterna.

I avsnitt A i program för driftkontroll framgår att programmet för driftkontroll ska innefatta övervakning av parametern turbiditet vid vattenverket i syfte att regelbundet kontrollera effektiviteten i den fysiska reningen genom filtrering, i enlighet med de frekvenser som anges i följande tabell (gäller inte grundvattentäkter där turbiditeten orsakas av järn och mangan). Gränsvärdet är 0,3 FNU/ FTU/NTU i 95 % av proven (varav inget får överskrida 1 FNU/FTU/ NTU). Producerad volym dricksvatten per dygn (m³) i ett vattenförsörjningsområde ≤ 1 000 m³ per dygn innebär en minimifrekvens för övervakning varje vecka för ert vattenverk.

Delgivning

För att vi ska veta att du tagit emot beslutet ber vi dig gå in på vår e-tjänst för delgivning och skickar in ditt delgivningskvitto (se bifogat dokument).

För miljö- och byggnadsnämnden

Thorbjörn Johansson
Livsmedelsinspektör

Bilagor

- Information om delgivning via kommunens e-tjänst
- Kontrollrapport daterad 2025-11-27
- Analysrapport 24328855

Beslutet skickas till

styrelsen@ostramarson.com
vatten@ostramarson.com

Kopia till

jimmy.rousu@gmail.com
Jimmy@servicemontorerna.se
sten@cellos.se

Hur man överklagar

Detta beslut överklagas hos Länsstyrelsen i Uppsala län men överklagan ska skickas till Enköpings miljö- och byggnadsnämnd.

Din skrivelse måste ha kommit in till miljö- och byggnadsnämnden inom tre veckor från den dag då du fick del av beslutet.

Överklagan ska ske skriftligen och innehålla:

- Beslutsnummer: M DB 2025-1773
- En beskrivning om på vilket sätt du vill att beslutet ska ändras

Skicka gärna med:

- Andra uppgifter som du tycker har betydelse för ärendet men som du inte skickat in tidigare till miljö- och byggnadsnämnden
- Ditt namn, postadress, telefonnummer samt e-postadress

Om ditt överklagande kommit in i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till Länsstyrelsen i Uppsala. Om ditt överklagande inte har kommit in i rätt tid kommer nämnden att fatta ett avvisningsbeslut som du kan överklaga.

Skicka ditt överklagande till:

Enköpings kommun
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
745 80 Enköping

Eller skicka in ditt överklagande med e-post till:

miljoavdelningen@enkoping.se

Behöver du fler upplysningar om hur man överklagar kan du vända dig till Enköpings kommuns kontaktcenter på telefon 0171-62 50 00.

Ingen avgift tas ut för din överklagan.